

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

**ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΣΤΟΥΣ ΠΙΝΑΚΕΣ
ΔΙΟΡΙΣΙΜΩΝ**

Γνωστικό Αντικείμενο: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΜΕΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ)

Ημερομηνία Εξέτασης: 7 Νοεμβρίου 2017

ΛΥΣΕΙΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΔΙΟΡΙΣΙΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ 2017

Μάθημα: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΜΕΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ)

Ημερομηνία εξέτασης: 7 Νοεμβρίου 2017

Ώρα εξέτασης: 15:30-18:30

Η Νέα Ελληνική Γλώσσα εξετάζεται μαζί με τη Λογοτεχνία και τα Λατινικά.
Ο συνολικός χρόνος και για τρία (3) εξεταζόμενα μαθήματα είναι τρεις (3) ώρες.

- Το εξεταστικό δοκίμιο της Νέας Ελληνικής Γλώσσας αποτελείται από **έξι (6)** σελίδες.
- Το εξεταστικό δοκίμιο της Νέας Ελληνικής Γλώσσας αποτελείται συνολικά από **επτά (7)** ερωτήσεις.
- **ΟΛΕΣ** οι απαντήσεις να δοθούν στο **Τετράδιο Απαντήσεων**.

Βασικές επισημάνσεις:

1. Για κάθε τρία (3) λάθη που αφορούν την ορθογραφία αφαιρείται 1 μονάδα από τις 100 (1/100) με ανώτατο όριο τις 10 μονάδες.
2. Στις ερωτήσεις όπου ζητείται να καταγράψετε έναν συγκεκριμένο αριθμό στοιχείων (π.χ. «Να διατυπώσετε τρία (3) ερωτήματα...»), εάν στις απαντήσεις σας περιλάβετε περισσότερα στοιχεία από όσα ζητούνται κάθε φορά, θα λαμβάνονται υπόψη για σκοπούς βαθμολόγησης τα στοιχεία εκείνα που εμφανίζονται πρώτα στο Τετράδιο Απαντήσεων (μέχρι τον αριθμό που καθορίζεται).

Να απαντήσετε σε ΟΛΕΣ τις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Ερώτηση 1

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ο/η εκπαιδευτικός αποφασίζει να ασκήσει τους/τις μαθητές/τριες στην παραγωγή προφορικού λόγου και για τον σκοπό αυτό προβάλλει στην τάξη ένα οπτικογραφημένο απόσπασμα με ήχο και εικόνα από ομιλία του Γ. Μπαμπινιώτη.

Να διατυπώσετε **δύο (2)** ερωτήματα διαφορετικού περιεχομένου, που θα μπορούσε να υποβάλει ο/η εκπαιδευτικός στους/στις μαθητές/τριες και τα οποία θα εξετάζουν την κατανόηση των μη γλωσσικών στοιχείων του προφορικού λόγου.

(μονάδες 3)

Μονάδες: 2 Χ 1,5 = 3 μονάδες

Ορθές θεωρούνται οι ερωτήσεις που περιλαμβάνουν 2 στοιχεία από τα ακόλουθα:

Παραγλωσσικά στοιχεία: επιτονισμός (διακύμανση της φωνής και χρωματισμός της), παύσεις, προφορά, ένταση, ρυθμός στον λόγο (χωρίς παύσεις, επαναλήψεις, χασμωδίες).

Εξωγλωσσικά στοιχεία: χειρονομίες, κινήσεις, στάση του σώματος, βηματισμός, έκφραση προσώπου, βλέμμα, μορφασμοί.

Σημείωση: Οι υποψήφιοι/ες θα πρέπει να διατυπώνουν ερωτήματα, είτε σε ευθύ είτε σε πλάγιο λόγο. Σε αντίθετη περίπτωση (αν αναφέρουν απλώς τα σημεία, π.χ. «επισημαίνεται το θέμα του επιτονισμού») δεν παίρνουν μονάδες.

Δείκτης επάρκειας Α.Ι.1.5. (Α΄ Γυμνασίου, σελ. 2)

Ερώτηση 2

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στο Λύκειο, ο/η εκπαιδευτικός πρόκειται να διδάξει τους τρόπους και τα μέσα πειθούς. Να επιλέξετε από τις ακόλουθες δραστηριότητες την κατάλληλη για τον σκοπό αυτό.

(μονάδες 3)

I. Οι μαθητές/τριες διαβάζουν μια παράγραφο του κειμένου, όπου η συγγραφέας καταφεύγει στην κινδυνολογία. Οι μαθητές/τριες καλούνται να εξηγήσουν γιατί πρόκειται για *επίκληση στη λογική*.

II. Δίνεται στους/στις μαθητές/τριες ένα κείμενο που χρησιμοποιεί ως τρόπο πειθούς την *επίθεση στο ήθος του αντιπάλου* και οι μαθητές/τριες καλούνται να ανατρέξουν σε διδαγμένα κείμενα, όπου καταγράφονται πορίσματα ερευνών που υποστηρίζουν τη θέση της συγγραφέως.

III. Αναφέρεται στους/στις μαθητές/τριες ότι η συγγραφέας του κειμένου που θα διδαχθούν είναι μια σπουδαία προσωπικότητα στον χώρο των Επιστημών. Οι μαθητές/τριες αναμένεται να επισημάνουν ότι η συγγραφέας χρησιμοποιεί ως τρόπο πειθούς την *επίκληση στην αυθεντία*.

IV. Δίνεται στους/στις μαθητές/τριες ένα κείμενο που χρησιμοποιεί ως τρόπο πειθούς την *επίκληση στην αυθεντία*. Οι μαθητές/τριες καλούνται να εντοπίσουν τα γνωμικά και τις παροιμίες που υπάρχουν στο κείμενο και να τα συνδέσουν με τον συγκεκριμένο τρόπο πειθούς.

Μονάδες: 3

Ορθή επιλογή: το **IV**.

Ερώτηση 3

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ο/η εκπαιδευτικός επιλέγει να εφαρμόσει διαφοροποιημένη διδασκαλία.

(α) Στην ακόλουθη άσκηση πολλαπλής επιλογής να επιλέξετε την ορθή απάντηση.

(μονάδες 3)

(β) Να εξηγήσετε με συντομία γιατί οι υπόλοιπες τρεις δηλώσεις δεν είναι ορθές (έκταση: 40-60 λέξεις).

(μονάδες 9)

Κατά την οργάνωση και εφαρμογή διαφοροποιημένης διδασκαλίας στο μάθημα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας:

I. Ο/Η εκπαιδευτικός, γνωρίζοντας ότι δεν πρέπει να αναμένει ότι θα καλύψουν όλοι/ες οι μαθητές/τριες τους Δείκτες Επιτυχίας και Επάρκειας, επιλέγει κείμενα που να ανταποκρίνονται στα ποικίλα ενδιαφέροντα, στα ποικίλα μαθησιακά προφίλ και στα διαφορετικά επίπεδα ετοιμότητας των μαθητών/τριών.

II. Η τάξη χωρίζεται σε ομάδες με βάση τις ικανότητες, τα ενδιαφέροντα και την προσωπική βιογραφία των μαθητών/τριών. Σε κάθε ομάδα δίνεται διαφορετικό Φύλλο Εργασίας και οι μαθητές/τριες εργάζονται αρχικά σε ατομικό επίπεδο και στη συνέχεια ομαδικά, συζητώντας και ελέγχοντας τις απαντήσεις τους.

III. Το Φύλλο Εργασίας αποτελείται από ασκήσεις διαβαθμισμένης δυσκολίας και οι πιο ικανοί/ές μαθητές/τριες μπορούν να προχωρούν στις πιο σύνθετου τύπου ασκήσεις, εάν έχουν ήδη ολοκληρώσει τις προηγούμενες.

IV. Παρά τις διαφορετικές προσδοκίες που ενδείκνυται να έχει για κάθε μαθητή/τρια, ο/η εκπαιδευτικός δεν πρέπει να ξεχνά πως για την επίτευξη μιας δίκαιης αξιολόγησης θα πρέπει να ανατίθεται σε όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες η ίδια κατ' οίκον εργασία, χωρίς δυνατότητα επιλογής.

(α) Μονάδες: 3

Η ορθή δήλωση είναι η **III**.

(β) Μονάδες: 3 X 3 = 9 μονάδες

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΟΙ ΜΟΝΑΔΕΣ:

Δήλωση I: 3 μονάδες

Η δήλωση I δεν είναι ορθή για τον ακόλουθο λόγο: Τους δείκτες Επιτυχίας και Επάρκειας θα πρέπει να τους καλύψουν όλοι οι μαθητές/τριες (έστω και με διαφορετικούς ρυθμούς ο καθένας).

Δήλωση II: 2 X 1,5 μονάδες

Η δήλωση II δεν είναι ορθή για τους ακόλουθους λόγους:

(1) Κατά τη διαφοροποιημένη διδασκαλία μπορεί –εάν κριθεί απαραίτητο– να σχηματίζονται ομάδες μαθητών/τριών, αλλά αυτός ο χωρισμός θα πρέπει να γίνεται με τρόπο ευέλικτο και οι ομάδες να είναι μεικτής ικανότητας.

(2) Σε όλες τις ομάδες δίνεται το ίδιο Φύλλο Εργασίας (με διαβαθμισμένης δυσκολίας ασκήσεις). Όλοι οι μαθητές/τριες εργάζονται για τα ίδια αποτελέσματα.

Δήλωση IV: 2 X 1,5 μονάδες

Η δήλωση IV δεν είναι ορθή για τους ακόλουθους λόγους:

(1) Διαφοροποιημένη διδασκαλία δεν σημαίνει διαφοροποίηση προσδοκιών· αντίθετα, όλοι οι μαθητές εργάζονται για τα ίδια αποτελέσματα.

(2) Στην κατ' οίκον εργασία θα πρέπει να δίνεται στους/στις μαθητές/τριες η δυνατότητα επιλογής ασκήσεων/δραστηριοτήτων. Οι ασκήσεις/δραστηριότητες θα πρέπει να είναι διαφοροποιημένες ανάλογα με το μαθησιακό προφίλ, τη βιογραφία, την ετοιμότητα των μαθητών/τριών.

Ερώτηση 4

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να διαβάσουν προσεκτικά ένα κείμενο, ώστε να το κατανοήσουν, και ακολούθως τους/τις αξιολογεί ως προς τις ακόλουθες έξι (6) δεξιότητες κριτικής σκέψης: **ερμηνεία, ανάλυση, αξιολόγηση, συνεπαγωγή, επεξήγηση, αυτορρύθμιση**. Να αναφέρετε σε ποια από τις δεξιότητες αυτές αντιστοιχεί η καθεμιά από τις ακόλουθες δηλώσεις.

(Σημείωση: Δύο (2) από τις δεξιότητες περισσεύουν.)

(μονάδες 12)

Οι μαθητές/τριες καλούνται:

I. να εκτιμήσουν αν οι θέσεις που παρουσιάζονται στο κείμενο υποστηρίζουν το τελικό συμπέρασμα που συνάγεται.

II. να κατανοήσουν το κείμενο, εντοπίζοντας και διακρίνοντας τις βασικές ιδέες από τις επιμέρους ιδέες.

III. να προβούν σε αναστοχασμό των προσωπικών απόψεων που είχαν διατυπώσει στο προαναγνωστικό στάδιο σε σχέση με την ευρύτερη θεματολογία του κειμένου.

IV. να διακρίνουν τα υπονοούμενα μηνύματα και νοήματα που κρύβονται πίσω από τη βασική θέση που υποστηρίζεται στο κείμενο.

Μονάδες: 4 X 3 = 12 μονάδες

I – αξιολόγηση

II – ερμηνεία

III – αυτορρύθμιση

IV – συνεπαγωγή

Ερώτηση 5

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στη Γ΄ Γυμνασίου, ο/η εκπαιδευτικός πρόκειται να διδάξει τη θεματική ενότητα «Ενεργοί πολίτες για την υπεράσπιση οικουμενικών αξιών» και έχει επιλέξει να ασκήσει τους/τις μαθητές/τριες στην ανάγνωση πολυτροπικού κειμένου. Για τον σκοπό αυτό, δίνει στους/στις μαθητές/τριες ένα κείμενο σχετικό με την πιο πάνω ενότητα με ενσωματωμένη αφίσα της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες.

Να γράψετε **τέσσερα (4)** διαφορετικά ερωτήματα τα οποία θα μπορούσε να υποβάλει ο/η εκπαιδευτικός στους/στις μαθητές/τριες για να επιτύχει τον σκοπό του/της.

(α) **Δύο (2)** από τα ερωτήματα θα πρέπει να εστιάζουν στο προαναγνωστικό στάδιο.

(μονάδες 8)

(β) **Δύο (2)** από τα ερωτήματα θα πρέπει να εξετάζουν το επικοινωνιακό πλαίσιο της αφίσας.

(μονάδες 4)

(α) Μονάδες: 2 X 4 = 8 μονάδες

Τα ερωτήματα θα πρέπει να αναφέρονται σε δύο από τα ακόλουθα σημεία:

- Πρόβλεψη του περιεχομένου (ή/και του κειμενικού είδους) του κειμένου βάσει της εικόνας (με στόχο να δημιουργηθούν προσδοκίες σχετικά με το περιεχόμενο του κειμένου, τη δομή και το ύφος του, την προθετικότητα του/της συγγραφέα/ως).
- Διατύπωση υποθέσεων που αφορούν τους αποδέκτες του κειμένου και τα χαρακτηριστικά τους.
- Ανάκληση των σχετικών με το θέμα γνώσεων των μαθητών/τριών.
- Διατύπωση απόψεων για το θέμα του κειμένου.
- Διατύπωση υποθέσεων σχετικών με τη λειτουργία κάθε σημειωτικού μέσου που έχει επιλεγεί από τον/την σχεδιαστή/τρια του κειμένου.
- Δημιουργία προσδοκιών σε σχέση με τον/την σχεδιαστή/τρια του πολυτροπικού κειμένου με βάση την υλικότητά του, δηλαδή το σχήμα, το χρώμα, την ποιότητα, την κατασκευή, τη μορφή της γραμματοσειράς.

Δείκτης Α.Ι.8.1 (Α΄ Γυμνασίου, σελ. 6)

(β) Τα ερωτήματα θα πρέπει να αναφέρονται σε δύο από τα ακόλουθα σημεία που αφορούν το επικοινωνιακό πλαίσιο της αφίσας:

- πομπός
- δέκτης
- σκοπός
- μήνυμα
- μέσο
- περίσταση επικοινωνίας
- συνθήκες επικοινωνίας – πολιτισμικές σχέσεις

Σημείωση για τα (α) και (β): Οι υποψήφιοι/ες θα πρέπει να διατυπώνουν ερωτήματα (είτε σε ευθύ είτε σε πλάγιο λόγο). Σε αντίθετη περίπτωση (αν αναφέρουν απλώς τα σημεία, π.χ. «καθορίζεται ο σκοπός του κειμένου») δεν παίρνουν μονάδες.

Ερώτηση 6

Το αίνιγμα της Θηρασίας

Λίγα λεπτά με το караβάκι από την κοσμοπολίτικη Σαντορίνη, η μικρή, ατίθαση «αδερφή» της, με τα τοπία άγριας ομορφιάς, τους υπόσκαφους οικισμούς και τις γραφικές εκκλησιές, παρασύρει τους λιγοστούς επισκέπτες της σ' ένα ταξίδι πίσω στον χρόνο.

[...] Η αρχική εντύπωση του επισκέπτη είναι περίπου όπως την περιγράφει γλαφυρά η Μαρία Αρακαδάκη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΑΠΘ. «Η γη είναι κατάξερη, φρυγμένη. Η βλάστηση χαμηλή, ανεμοδαρμένη από τα σφοδρά μελέμια... Κάποιο αμπέλι πρασινίζει πού και πού, πανύψηλοι μίσχοι αγαύης επιδεικνύουν τις κομψές ταξιανθίες τους. Υπόγειες στέρνες, σκόρπιες στους αγρούς και τις παρυφές των δρόμων, συλλέγουν ακριβά αποθέματα νερού και ξερολιθιές ξεδιπλώνονται παντού, με τα θερμά, σκούρα γκριζοκόκκινα χρώματα των ηφαιστειακών υλικών τους... Ο επισκέπτης έχει την εντονότατη αίσθηση του άλματος προς τα πίσω στον χρόνο... Σε εποχές που η ύπαιθρός μας ήταν αγροτική, η ύδρευση και η συγκοινωνία δεν ήταν πράγματα αυτονόητα, η αειφορία (έμπρακτη και αλληλένδετη με τον κύκλο της καθημερινής ζωής) δεν λεγόταν βιώσιμη ανάπτυξη... Οι ρυθμοί της καθημερινότητας είναι αργοί, το πρωτόγονο ταξί είναι ένα αγροτικό αυτοκίνητο μετασκευασμένο με πάγκους στην καρότσα, τα γαϊδούρια —θέαμα σπάνιο πλέον στην ελληνική ύπαιθρο— έχουν ενεργό ρόλο στην αγροτική διαδικασία. Γεροδεμένα γαϊδούρια, στολισμένα με χαίμαλιά, που τα βλέπει κανείς να βόσκουν κάτω από το λιοπύρι στις παρυφές των χωματόδρομων.»

Γιώργος Τσίρος (διασκευή)

Πηγή: <http://www.kathimerini.gr/923136/gallery/ta3idia/sthn-ellada/to-ainigma-ths-8hrasias>

Ημερομηνία δημοσίευσης αρχείου: 25.08.2017

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στην Α΄ Γυμνασίου, ο/η εκπαιδευτικός αποφασίζει να αξιοποιήσει το πιο πάνω κείμενο για τη διδασκαλία του κειμενικού τύπου της περιγραφής.

(α) Σε ποιο είδος του εν λόγω κειμενικού τύπου θα κατατάσσατε το συγκεκριμένο κείμενο; Να γράψετε **δύο (2)** τεκμήρια που να δικαιολογούν την επιλογή σας, παραθέτοντας ένα σχετικό χωρίο για το κάθε τεκμήριο.

(μονάδες 4)

(β) Να ονομάσετε **δύο (2)** μέρη του λόγου που συνδέονται **άμεσα** με τον κειμενικό τύπο της περιγραφής και τα οποία θα διδάξει ο/η εκπαιδευτικός.

(μονάδες 3)

(γ) Να αναφέρετε **δύο (2)** μέσα, τα οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει ο/η εκπαιδευτικός, για να βοηθήσει τους/τις μαθητές/τριες να ανιχνεύσουν τον σκοπό του πιο πάνω κειμένου.

(μονάδες 4)

(δ) Στο πλαίσιο της διδασκαλίας της παραγωγής γραπτού λόγου, ο/η εκπαιδευτικός διδάσκει τις **τρεις (3) ακολουθίες** που αξιοποιούνται ως εξωτερικά δομικά στοιχεία στον σχεδιασμό του οργανωτικού προτύπου της περιγραφής τοπίου. Να ονομάσετε και να εξηγήσετε την κάθε ακολουθία (έκταση: 40-60 λέξεις).

(μονάδες 6)

(α) Μονάδα: 1

Είδος κειμένου: **Υποκειμενική περιγραφή**

Τεκμήρια: 2 X 1 = 2 μονάδες

Τεκμήρια (ενδεικτικά):

- μεταφορική/ποιοτική χρήση της γλώσσας (λογοτεχνική περιγραφή, σε γλαφυρή γλώσσα)
- λυρικό και γλαφυρό ύφος
- αυξημένη χρήση επιθέτων
- χρήση ενεργητικής σύνταξης
- φράσεις που αναφέρονται σε εντυπώσεις και αισθήσεις
- διατύπωση προσωπικής κρίσης

Σχετικά χωρία: 2 X 0,5 = 1 μονάδα

Ενδεικτικά παραδείγματα χωρίων:

- «Η γη είναι κατάξερη, φρυγμένη. Η βλάστηση χαμηλή, ανεμοδαρμένη από τα σφοδρά μελέμια... Κάποιο αμπέλι πρασινίζει πού και πού, πανύψηλοι μίσχοι αγαύης επιδεικνύουν τις κομψές ταξιανθίες τους.»
- «Η αρχική εντύπωση του αναγνώστη είναι...»
- «Ο επισκέπτης έχει την εντονότατη αίσθηση του άλματος προς τα πίσω στον χρόνο...»
- «παρασύρει τους λιγοστούς επισκέπτες της σ' ένα ταξίδι πίσω στον χρόνο»
- «η 'ατίθαση' αδελφή της»
- «Σε εποχές που η ύπαιθρός μας ήταν αγροτική, η ύδρευση και η συγκοινωνία δεν ήταν πράγματα αυτονόητα, η αειφορία (έμπρακτη και αλληλένδετη με τον κύκλο της καθημερινής ζωής) δεν λεγόταν βιώσιμη ανάπτυξη...».

Δείκτης A.II.2. (Α΄ Γυμνασίου, σελ. 10)

(β) Μονάδες: 2 X 1,5 = 3 μονάδες

Μέρη του λόγου: **επίθετα, ουσιαστικά**

Δείκτης A.II.4. (Α΄ Γυμνασίου, σελ. 11-12)

(γ) Μονάδες: 2 X 2 = 4 μονάδες

Ορθές θεωρούνται οι απαντήσεις που περιλαμβάνουν 2 από τα ακόλουθα μέσα ανίχνευσης του σκοπού του κειμένου:

- ο τίτλος
- το υποτίτλιο παράθεμα (ή εισαγωγική παράγραφος ή προμετωπίδα)
- ο τόπος, ο χρόνος, το μέσο δημοσίευσης του κειμένου
- η άποψη που υποστηρίζεται/εκφράζεται
- το λεξιλόγιο και γενικότερα η γλώσσα (π.χ. χρήση επιθέτων)
- το ύφος
- τυχόν ρητές δηλώσεις στο κείμενο
- σημεία στίξης (χρήση και λειτουργία τους)
- ο κειμενικός τύπος και το κειμενικό είδος

Δείκτης A.I.9. (Α΄ Γυμνασίου, σελ. 6)

(δ) Μονάδες: 6

Ονομαστική αναφορά ακολουθίας: 3 X 0,5 = 1,5 μονάδες

Ακολουθίες: χωρική, χρονική, λογική

Εξήγηση: 3 X 1,5 = 4,5 μονάδες

1. Χωρική ακολουθία: περιγραφή στον πραγματικό χώρο· η περιγραφή ακολουθεί πορεία από το γενικό στο ειδικό ή το αντίστροφο, από μέσα προς τα έξω ή το αντίστροφο, από πάνω προς τα κάτω ή το αντίστροφο, με βάση ένα σταθερό σημείο περιγραφής ή από ένα σημείο προς το τέρμα.

2. Χρονική ακολουθία: περιγραφή του ίδιου αντικειμένου σε διαφορετικές χρονικές περιόδους. Εστίαση στα χαρακτηριστικά κάθε «σημείου» και απόδοση των απαραίτητων πληροφοριών.

3. Λογική ακολουθία: περιγραφή στον συμβολικό χώρο· η περιγραφή ακολουθεί πορεία από τα πρωτεύοντα στα δευτερεύοντα ή το αντίστροφο, από τα γενικά στα ειδικά ή το αντίστροφο, και από τα απλά στα σύνθετα ή το αντίστροφο.

Δείκτης A.II.1. (Α΄ Γυμνασίου, σελ. 7-8)

Ερώτηση 7

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στη Β΄ Λυκείου, ο/η εκπαιδευτικός πρόκειται να διδάξει την παραγωγή γραπτού επικοινωνιακού λόγου στη θεματική ενότητα «Κοινωνικός Αποκλεισμός - Ρατσισμός (Διακρίσεις - Προκαταλήψεις)».

I. Στο **προσυγγραφικό στάδιο** ο/η εκπαιδευτικός αποφασίζει να χρησιμοποιήσει την τεχνική της *ιδεοθύελλας*.

(α) Να δώσετε τον ορισμό της τεχνικής αυτής και να περιγράψετε με συντομία τον τρόπο εφαρμογής της (έκταση: 50-70 λέξεις).

(μονάδες 7)

(β) Να αναφέρετε **τρεις (3)** λόγους για τους οποίους η εφαρμογή της συγκεκριμένης τεχνικής από τον/την εκπαιδευτικό θα έχει προστιθέμενη παιδαγωγική αξία στο μάθημα.

(μονάδες 9)

(γ) Να ονομάσετε ακόμη **μία (1)** τεχνική που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο/η εκπαιδευτικός στο προσυγγραφικό στάδιο και η οποία αφορά την παραγωγή και οργάνωση ιδεών.

(μονάδα 1)

I.(α) Ορισμός: 2 μονάδες

Ιδεοθύελλα:

- αυτόματη (ελεύθερη και αυθόρμητη) έκφραση ιδεών/σκέψεων από τους/τις μαθητές/τριες με βάση προϋπάρχουσες γνώσεις/εμπειρίες
- σχηματική ομαδοποίηση των ιδεών/σκέψεων των μαθητών/τριών από τον/την εκπαιδευτικό με τελικό στόχο την ανάδειξη των πολλαπλών διαστάσεων του θέματος.

Περιγραφή τρόπου εφαρμογής της μεθόδου: 5 μονάδες

- Καθορισμός θέματος και μεθόδου από τον/την εκπαιδευτικό.
- Οι μαθητές/τριες καλούνται να εκφράσουν γρήγορα και αυθόρμητα τις ιδέες τους με λέξεις ή σύντομες εκφράσεις.
- Καταγραφή όλων των ιδεών στον πίνακα. Σε αυτό το στάδιο κάθε ιδέα είναι αποδεκτή και καταγράφεται ανεπεξέργαστη. (Δεν εξετάζεται η ορθότητα ή η λογικότητα των ιδεών και δεν επιτρέπεται η αξιολόγηση και η άσκηση κριτικής.)
- Ακολουθεί συζήτηση κατά την οποία αναλύονται, σχολιάζονται και αξιολογούνται οι καταγεγραμμένες απόψεις, απορρίπτονται κάποιες που δεν σχετίζονται άμεσα με το θέμα και προτείνονται νέες.
- Οι μαθητές/τριες καλούνται να προτείνουν κριτήρια ομαδοποίησης και να προχωρήσουν σε ταξινόμηση των ιδεών που προέκυψαν από τον καταιγισμό ιδεών (π.χ. αιτίες, αποτελέσματα, συναισθήματα κλπ.)

I.(β) Μονάδες: 3 X 3 = 9 μονάδες

Ορθές θεωρούνται οι απαντήσεις που περιλαμβάνουν 3 από τα ακόλουθα σημεία (ενδεικτικά):

- Επιτυγχάνεται η ελεύθερη έκφραση ιδεών (οι μαθητές/τριες δεν φοβούνται μήπως απορριφθεί η ιδέα τους).
- Διασφαλίζεται η ενεργός συμμετοχή των μαθητών στο μάθημα. Ως αποτέλεσμα, ακολουθείται μια πιο μαθητοκεντρική προσέγγιση, αποφεύγεται ο μονόλογος του/της εκπαιδευτικού, το μάθημα γίνεται πιο ζωντανό και ενδιαφέρον.
- Ακούγονται πολλές και διαφορετικές απόψεις (πλουραλισμός ιδεών).
- Ενεργοποιείται η φαντασία και η δημιουργικότητα των μαθητών/τριών.
- Αναπτύσσεται η δημιουργική/κριτική/αποκλίνουσα σκέψη.
- Αναπτύσσεται η δεξιότητα συνεργασίας και καλλιεργείται το ομαδικό πνεύμα.
- Οι μαθητές/τριες νιώθουν ότι συνεισφέρουν στην ανεύρεση λύσεων.
- Ενισχύεται η αυτοπεποίθηση και η αυτοεικόνα των μαθητών/τριών (μπορούν να συμμετέχουν και οι λιγότερο ικανοί μαθητές/τριες).
- Δημιουργείται θετικό κλίμα στο μάθημα. (Το κλίμα στην αίθουσα διδασκαλίας γίνεται πιο ζωντανό και ευχάριστο.)
- Σχηματοποιείται η γνώση (κάτι που βοηθά ιδιαίτερα τους οπτικούς τύπους).
- Δίνεται η ευκαιρία στον/στην εκπαιδευτικό να ελέγξει και να αξιοποιήσει τις προϋπάρχουσες γνώσεις των μαθητών/τριών. Τα όσα θα ακουστούν θα αποτελέσουν τη βάση στην οποία θα στηριχθεί ο/η εκπαιδευτικός για να καθοδηγήσει τους/τις μαθητές/τριες στην απόκτηση νέας γνώσης.
- Αναπτύσσεται η ικανότητα για παραγωγή προφορικού λόγου.
- Οι μαθητές/τριες μαθαίνουν να γίνονται καλύτεροι ακροατές.
- Δίνεται η ευκαιρία για μια διαθεματική προσέγγιση διδασκαλίας (ανάλογα με τις ιδέες που θα διατυπωθούν).
- Η μάθηση μπορεί να αποκτήσει έναν πιο βιωματικό χαρακτήρα (εφόσον οι αυθόρμητες ιδέες των μαθητών είναι πιθανόν να στηρίζονται στα βιώματα και τις εμπειρίες τους).

I.(γ) Μονάδα: 1

Ορθές θεωρούνται οι απαντήσεις που ονομάζουν μία από τις ακόλουθες τεχνικές (ενδεικτικά):

- η οπτικοποίηση των πληροφοριών με τη χρήση διαγραμμάτων ή εννοιολογικών χαρτών
- η τεχνική των εικόνων
- η τεχνική της αρχικής παραγράφου
- οι γραφικές αναπαραστάσεις
- οι ημιτελείς φράσεις
- η τεχνική των συσχετιζόμενων λέξεων
- η μελέτη πηγών
- η δημιουργική απομίμηση μοτίβου, η ανατροπή μοτίβου
- οι γραπτές οδηγίες
- οι επτά ερωτήσεις της ρητορικής
- η υπόδυση ρόλων (δραματοποίηση)
- η δημιουργία σχεδιαγράμματος έκθεσης (πρόλογος – κύριο μέρος – επίλογος)
- η δημιουργία χάρτη ιδεών ή επιχειρημάτων

- η λήψη σημειώσεων
- η εκπόνηση μελετών/ερευνών
- η χρήση οπτικοακουστικού υλικού (π.χ. προβολή ενός σύντομου βίντεο ή ντοκιμαντέρ).

II. Στο **συγγραφικό στάδιο** οι μαθητές/τριες καλούνται να παραγάγουν γραπτό επικοινωνιακό λόγο με το εξής θέμα:

Σε άρθρο σας, που θα δημοσιευτεί στην ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου σας, αφού αναφερθείτε στα αίτια που κατά τη γνώμη σας συμβάλλουν στην έξαρση του φαινομένου της ξενοφοβίας, να προτείνετε τρόπους με τους οποίους μπορεί να διασφαλιστεί η αρμονική και ισότιμη συμβίωση των λαών στις σύγχρονες πολυπολιτισμικές κοινωνίες (έκταση: 350-400 λέξεις).

Ακολουθεί ο πρόλογος από το άρθρο που έγραψε η μαθήτρια Κ.Ε.:

Στις μέρες μας, αλλά και σε παλιότερα χρόνια, η κοινωνία μας συναντά και συναντούσε ένα επίκαιρο πρόβλημα, αυτό της ξενοφοβίας. Το σύγχρονο, αλλά ταυτόχρονα και διαχρονικό αυτό πρόβλημα, ορίζεται ως ο φόβος των ανθρώπων για οτιδήποτε ξένο και διαφορετικό, το οποίο πολλές φορές αντιμετωπίζει ως κάτι το ξένο και επικίνδυνο. Είναι πλέον παραδεκτό, αγαπητοί συμμαθητές, το γεγονός ότι η έλλειψη παιδείας και ευρύτερης μόρφωσης δεν επιτρέπουν στον άνθρωπο να διευρύνει τους ορίζοντές του, δίνοντάς του την ευκαιρία να έρθει σε επαφή με άλλους πολιτισμούς και κουλτούρες. Τον εγκλωβίζει σε κάτι το οποίο είναι γνώριμο γι' αυτόν, κάνοντάς τον να δρα παρορμητικά, χωρίς να υπάρχει λογική στις πράξεις του. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, όπως αντιλαμβάνεστε, την υλοποίηση ανεπεξέργαστων κινήσεων, οι οποίες δημιουργούν διαχωριστικό τοίχος μεταξύ των ανθρώπων. Εν κατακλείδι, ανεξαρτήτως της θέσης του καθενός, πρέπει να συμβάλουμε στην απάβλυνση του ρατσισμού, γιατί όσο αυξάνονται τα κρούσματα του ρατσισμού, άλλο τόσο θα αυξάνονται τα προβλήματα της κοινωνίας μας.

Να απαντήσετε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

(α) Να εντοπίσετε **ένα (1)** λάθος ως προς το περιεχόμενο του πιο πάνω προλόγου, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας (έκταση: 20-30 λέξεις).

(μονάδες 4)

(β) Να εντοπίσετε **ένα (1)** λάθος ως προς το ύφος του προλόγου σε συνάρτηση με το κειμενικό είδος, δίνοντας ένα συγκεκριμένο παράδειγμα από τον πρόλογο.

(μονάδες 3)

(γ) Να εντοπίσετε και να διορθώσετε **δύο (2)** ορθογραφικά, **ένα (1)** εκφραστικό και **ένα (1)** συντακτικό λάθος στον πρόλογο.

(μονάδες 10)

II(α) Εντοπισμός και καταγραφή λάθους: 1 μονάδα

Ενδεικτικά λάθη ως προς το περιεχόμενο:

- Η μαθήτρια δεν εκθέτει επαρκώς το θέμα και την προβληματική του.
- Η μαθήτρια πλατειάζει (δίνει περιττές πληροφορίες και σχόλια, τα οποία θα έπρεπε να τα αναπτύξει στο κυρίως θέμα του άρθρου). Ως αποτέλεσμα, ο πρόλογος δεν είναι περιεκτικός, αλλά είναι πιο εκτενής από ό,τι θα έπρεπε.
- Η μαθήτρια γενικολογεί.
- Η μαθήτρια επαναλαμβάνει σημεία όπως η διαχρονικότητα του προβλήματος.
- Υπάρχουν λάθη ως προς την ενάργεια / ευστοχία της σκέψης.

Τεκμηρίωση απάντησης: 3 μονάδες

Ενδεικτικά:

- Για τον ανεπαρκή καθορισμό του θέματος: Η μαθήτρια δεν αναφέρει ρητά ότι στο άρθρο της θα αναπτύξει δύο συγκεκριμένους άξονες (αίτια ξενοφοβίας και τρόποι αντιμετώπισης) τους οποίους θα αναπτύξει στο άρθρο.
- Για τον πλατειασμό: Η μαθήτρια αναφέρεται στα αίτια που οδηγούν στην όξυνση του φαινομένου της ξενοφοβίας, καθώς και στις συνέπειές τους, κάτι που θα έπρεπε να αποτελεί μέρος του κυρίως θέματος και όχι του προλόγου («η έλλειψη παιδείας και ευρύτερης μόρφωσης [...] οι οποίες δημιουργούν διαχωριστικό τοίχος μεταξύ των ανθρώπων.»). Επίσης, η μαθήτρια αναφέρεται στο ποια πρέπει να είναι η γενική στάση των πολιτών απέναντι στο πρόβλημα του ρατσισμού, χρησιμοποιώντας μάλιστα τη φράση «εν κατακλείδι», κάτι που δεν συνηθίζουμε να κάνουμε στον πρόλογο. Γενικότερα, η τελευταία πρόταση θυμίζει επίλογο αντί πρόλογο.
- Για τη γενικολογία: «Στις μέρες μας, αλλά και σε παλιότερα χρόνια, η κοινωνία μας συναντά και συναντούσε ένα επίκαιρο πρόβλημα, αυτό της ξενοφοβίας».
- Για την επανάληψη του σημείου της διαχρονικότητας: «Στις μέρες μας, αλλά και σε παλιότερα χρόνια, η κοινωνία μας συναντά και συναντούσε ένα επίκαιρο πρόβλημα, αυτό της ξενοφοβίας. Το σύγχρονο, αλλά ταυτόχρονα και διαχρονικό αυτό πρόβλημα...».

II(β) Εντοπισμός και καταγραφή λάθους: 2 μονάδες

- Το ύφος δεν είναι επαρκώς επίσημο και τυπικό (ουδέτερο, απρόσωπο, σοβαρό, αποστασιοποιημένο), όπως προσιδιάζει στο κειμενικό είδος του άρθρου.
- Η μαθήτρια απευθύνεται στους/στις συμμαθητές/τριές της (κάτι που είναι στοιχείο προφορικότητας, προσδίδει στον πρόλογο ένα πιο άμεσο και οικείο ύφος και προσιδιάζει στο κειμενικό είδος της ομιλίας).
- Σε ορισμένα σημεία το ύφος γίνεται προτρεπτικό, κάτι που προσιδιάζει στο κειμενικό είδος της ομιλίας (αλλά όχι του άρθρου).

Καταγραφή παραδείγματος: 1 μονάδα

- «αγαπητοί συμμαθητές» / «όπως αντιλαμβάνεστε»
- «παλιότερα χρόνια»

II(γ) ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΛΑΘΗ:

Εντοπισμός λαθών: 2 X 1 = 2 μονάδες

- απάβλυνση
- τοίχος
- εν κατακλείδει

Διόρθωση λαθών: 2 X 1 = 2 μονάδες

- απάμβλυνση
- τείχος
- εν κατακλείδι

ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΟ ΛΑΘΟΣ:

Εντοπισμός λάθους: 1 μονάδα

Ενδεικτικά εκφραστικά λάθη:

- Υπάρχει ασάφεια στη διατύπωση των ιδεών (π.χ. «Τον εγκλωβίζει σε κάτι το οποίο είναι γνώριμο γι' αυτόν»).
- Υπάρχουν άσκοπες και κουραστικές επαναλήψεις λέξεων (π.χ. «ο φόβος των ανθρώπων για οτιδήποτε ξένο και διαφορετικό, το οποίο πολλές φορές αντιμετωπίζει ως κάτι το ξένο και επικίνδυνο» / «στην απάμβλυνση του ρατσισμού, γιατί όσο αυξάνονται τα κρούσματα του ρατσισμού...»)
- «Στις μέρες μας η κοινωνία μας συναντά και συναντούσε ένα επίκαιρο πρόβλημα»
- «την υλοποίηση ανεπεξέργαστων κινήσεων»
- «δεν επιτρέπουν στον άνθρωπο να διευρύνει τους ορίζοντές του, δίνοντάς του την ευκαιρία να έρθει σε επαφή με άλλους πολιτισμούς και κουλτούρες»

Διόρθωση λάθους: 1 X 2 = 2 μονάδες

Ενδεικτική διόρθωση των εκφραστικών λαθών:

- «Στις μέρες μας η κοινωνία μας συναντά και συναντούσε ένα επίκαιρο πρόβλημα»
Διόρθωση: «Οι σύγχρονες πολυπολιτισμικές κοινωνίες έρχονται συχνά αντιμέτωπες με το φαινόμενο της ξενοφοβίας. Πρόκειται για ένα πρόβλημα που υπήρχε και σε παλαιότερες περιόδους, αλλά σήμερα βρίσκεται ομολογουμένως σε έξαρση».
- «την υλοποίηση ανεπεξέργαστων κινήσεων»
Διόρθωση: «την εκδήλωση ρατσιστικών ή ξενοφοβικών ενεργειών χωρίς προηγούμενη σκέψη».
- «δεν επιτρέπουν στον άνθρωπο να διευρύνει τους ορίζοντές του, δίνοντάς του την ευκαιρία να έρθει σε επαφή με άλλους πολιτισμούς και κουλτούρες»
Διόρθωση: «δεν επιτρέπουν στον άνθρωπο να διευρύνει τους ορίζοντές του, στερώντας του έτσι την ευκαιρία να έρθει...».

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΛΑΘΟΣ:

Εντοπισμός λάθους: 1 μονάδα

Ενδεικτικά συντακτικά λάθη:

- «η έλλειψη παιδείας και ευρύτερης μόρφωσης δεν επιτρέπουν...»
- «ορίζεται ως ο φόβος των ανθρώπων [...], το οποίο πολλές φορές αντιμετωπίζει...»

Διόρθωση λάθους: 1 X 2 = 2 μονάδες

- «η έλλειψη παιδείας και ευρύτερης μόρφωσης δεν επιτρέπει...»
- «ορίζεται ως ο φόβος των ανθρώπων [...], το οποίο πολλές φορές αντιμετωπίζου**ν**...» ή «ορίζεται ως ο φόβος των ανθρώπων [...], το οποίο πολλές φορές αντιμετωπίζε**ται**...»

III. Στο **μετασυγγραφικό στάδιο** ο/η εκπαιδευτικός επιλέγει να εφαρμόσει την τεχνική της *συλλογικής επαναδιατύπωσης*. Να περιγράψετε τα στάδια που θα ακολουθήσει ο/η εκπαιδευτικός κατά την εφαρμογή της συγκεκριμένης τεχνικής (έκταση: 60-70 λέξεις).

(μονάδες 7)

III. Μονάδες: 7

Στάδια τεχνικής της συλλογικής επαναδιατύπωσης των γραπτών κειμένων:

- Επιλέγεται με προκαθορισμένα κριτήρια το κείμενο ενός/μιας μαθητή/-τριας. Η επιλογή μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους, π.χ. εθελοντικά, με κλήρωση, με σειρά, τυχαία.
- Το κείμενο παρουσιάζεται (προβάλλεται) στην ολομέλεια της τάξης και ακολουθεί η ανάγνωσή του.
- Οι μαθητές/τριες καλούνται όλοι μαζί να εντοπίσουν αδυναμίες/λάθη (στον τομέα του περιεχομένου, της δομής, της γλώσσας, του ύφους) και να προτείνουν αλλαγές, ώστε το κείμενο να γίνει πιο κατάλληλο και να πετυχαίνει πιο αποτελεσματικά τον επικοινωνιακό του στόχο. Η σειρά που προτείνεται να ακολουθείται είναι: (α) επισήμανση λαθών, (β) βελτίωση/διόρθωση κατά περίοδο, (γ) αναδόμηση του κειμένου (αν χρειάζεται), (δ) σύγκριση των δύο κειμένων (αρχικού – τελικού).